

Jodi Picoult

Een goede moeder

the house of books

Oorspronkelijke titel

Sing You Home

Uitgave

Atria Books

© 2011 by Jodi Picoult. All rights reserved.

This edition published by arrangement with the original publisher, Atria Books, a Division of Simon & Schuster, Inc., New York.

Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2012 by The House of Books, Vianen/Antwerpen

Vertaling

Dauida van Dijke

Omslagontwerp

marliesvisser.nl

Omslagbeeld

Hollandse Hoogte

Foto auteur

Adam Bouska

Opmaak binnenwerk

ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 3374 9

D/2012/8899/113

NUR 302

www.thehouseofbooks.com

All rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1

Lied in de diepte

ZOË

Op een heldere, zonnige dag in september zag ik mijn vader dood neervallen. Ik was zeven jaar. Ik zat op het stenen muurtje langs onze oprit met mijn lievelingspop te spelen, terwijl hij het gazon maaide. Het ene moment duwde hij nog de grasmaaier, en het volgende lag hij met zijn gezicht voorover in het gras. De grasmaaier reed in slow motion de flauwe helling van onze achtertuin af.

Eerst dacht ik dat hij in slaap gevallen was of dat hij een spelletje deed. Maar toen ik naast hem neerhurkte op het grasveld, waren zijn ogen nog open. Er zaten plukjes vochtig, vers gemaaid gras tegen zijn voorhoofd geplakt.

Ik herinner me niet meer dat ik mijn moeder ging roepen, maar dat moet ik wel gedaan hebben.

Als ik terugdenk aan die dag, is het in slow motion. De grasmaaier, die uit eigen beweging voorthobbelt. Het pak melk dat mijn moeder vasthield toen ze naar buiten kwam rennen, en dat op de geasfalteerde oprit viel. De klank van haar stem toen ze ons adres in de telefoonhoorn schreeuwde, zodat de ambulance kon komen.

Mijn moeder reed met de ambulance mee naar het ziekenhuis en liet mij achter bij onze bejaarde buurvrouw. Die was best aardig, al rook haar zitbank naar pis. De buurvrouw bood me chocoladeppermuntjes aan die zo oud waren dat de chocolade bij de randjes wit uitgeslagen was. Toen haar telefoon rinkelde, drentelde ik de achtertuin in. Ik kroop onder een rij heggenstruiken en woelde in de zachte laag rottende bladeren. Ik begroef mijn pop erin en liep weg.

Mijn moeder heeft de verdwijning van mijn pop nooit opgemerkt. Maar eigenlijk leek het ook nauwelijks tot haar door te dringen dat mijn vader er niet meer was. Ze liet geen traan. Tijdens de begrafenis

van mijn vader stond ze kaarsrecht en roerloos bij zijn graf. Wekenlang zaten we 's avonds stilletjes samen aan de keukentafel. Af en toe zette ik nog steeds een bord neer voor mijn vader. Langzaam aten we ons door de enorme voorraad gehaktschotels en ovengerechten van macaroni met kaas en worstjes heen, die collega's van mijn vader en mensen uit onze straat ons waren komen brengen. Ze hoopten vast dat ze met voedsel hun gebrek aan troostende woorden konden goedmaken. Want als een sterke, gezonde man van tweeënveertig sterft aan een acuut hartinfarct, lijkt het verdriet van de rouwende familie opeens besmettelijk. Je kunt er maar beter niet te dichtbij komen, anders word je misschien aangestoken door hun vreselijke, botte pech.

Zes maanden na de dood van mijn vader was mijn moeder nog altijd even stoïcijns. Ze haalde zijn kostuums en overhemden uit hun gezamenlijke kledingkast en bracht ze naar een kringloopwinkel. Ze haalde bij de slijterij op de hoek lege dozen, waar ze mijn vaders pijp in deed, zijn muntenverzameling en de biografie die hij aan het lezen was, tot op de avond voor hij stierf. Het boek had al die tijd nog op zijn nachtkastje gelegen. Alleen de collectie videobanden van Abbott en Costello liet ze staan, een beetje vreemd, omdat ze altijd tegen mijn vader had gezegd dat ze niet begreep wat er zo komisch was aan dat duo.

Mijn moeder sjouwde alle dozen naar zolder, een warme, benauwde plek, waar kleine vliegjes huisden. Nadat ze een derde keer de zoldertrap op was geklommen, bleef ze een hele tijd weg. Ik hoorde alleen een beverige, snerpemde melodie, die door de speakers van een oude platenspeler van de zolderverdieping naar beneden zweefde. Ik kon niet de hele tekst verstaan, maar het ging over een jongen die verliefd was. Hij vroeg raad aan een oude tovenaars, die hem een toverspreuk gaf waarmee hij het meisje van zijn dromen voor zich kon winnen.

Ik hoorde: *Oeeee ieeee oeeee ai-ai, ting tang, walla walla, bing-bang...* Ik voelde een lachkriebel opkomen. Nou, zoveel viel er de laatste tijd bij ons thuis niet te lachen, dus klauterde ik vliegensvlug de trap op. Waar kwam die gekke brabbelmuziek ineens vandaan?

Toen ik op zolder kwam, zat mijn moeder huilend naast de grammofoon. 'Dit liedje,' zei ze, terwijl ze de naald weer aan het begin van de plaat zette, 'dat vond hij altijd zó grappig.'

Ik was wel zo wijs haar niet te vragen waarom zij dan zat te huilen in plaats van te lachen. Ik zei helemaal niets en liet me naast haar op de plankenvloer zakken. Samen luisterden we naar het liedje dat had gezorgd dat mijn moeder eindelijk haar tranen de vrije loop kon laten.

Ieder leven heeft zijn soundtrack. De achtergrondmuziek van jouw eigen, hoogstpersoonlijke film.

Zo is er een deuntje dat mij doet terugdenken aan die ene zomer dat ik voornamelijk bezig was mijn buik in te wrijven met babyolie voor de perfecte, egale bruintint. Een ander liedje herinnert me aan de zondagochtenden waarop ik samen met mijn vader *The New York Times* ging halen. Dan heb je dat nummer dat ik hoorde op het moment dat ik met een valse identiteitskaart een discotheek probeerde binnen te komen. En de muziek op het verjaardagsfeest van mijn nichtje dat zestien werd, toen we ‘draai de fles’ deden, een zoenspelletje. Ik kwam in een muurkast terecht met een jongen die vreselijk sterk naar tomatensoep rook, en die mij héél lang wilde zoenen.

Volgens mij is muziek de taal van het geheugen.

Wanda, de dienstdoende verpleegkundige in verpleeghuis Dennenrust, overhandigt me een bezoekerspas, hoewel ik hier al ruim een jaar wekelijks kom. Ik werk in Dennenrust met diverse bewoners. ‘Hoe gaat het vandaag met hem?’ vraag ik.

‘Z’n gangetje,’ zegt Wanda luchtig. ‘Dolenthousiast heen en weer zwaaien aan de kroonluchter, met als toegift een combinatie van tapdansen en schimmenspel.’

Ik glimlach naar haar. Meneer Docker, voor wie ik vandaag kom, is in het eindstadium van dementie. In de twaalf maanden dat ik zijn muziektherapeut ben, heeft hij twee keer op me gereageerd. Het overgrote deel van de tijd zit hij op bed of in zijn rolstoel en negeert mij volledig.

Wanneer ik mensen vertel dat ik muziektherapeut ben, denken ze dat ik met mijn gitaar optredens doe voor ziekenhuispatiënten en gehandicapten. Kortom, een podiumkunstenaar voor een speciale doelgroep. Maar eigenlijk ben ik eerder een soort fysiotherapeut die gebruikmaakt van muziek in plaats van loopbanden en massagebanken. Als ik dát probeer uit te leggen doen mensen mijn werk meestal af als vage new-age-onzin.

Toch klopt dat niet. Wat ik doe is compleet wetenschappelijk onderbouwd. Bij hersenscans doet muziek de mediale prefrontale cortex oplichten. Dat betekent dat herinneringen loskomen die begraven waren in je geheugen. En dan, zomaar opeens, zie je een plaats, persoon of gebeurtenis voor je. Dat is een regelrechte respons op bepaalde muziek. De sterkste reacties op muziek veroorzaken de grootste activiteit op hersenscans. Dan praat je over de prikkels die de levendigste herinneringen oproepen. Vandaar dat patiënten zich na een be-roerte als eerste muziek herinneren en pas daarna taal... én dat alzheimerpatiënten nog steeds liedjes uit hun jeugd kennen.

Vandaar ook dat ik meneer Docker nog niet heb opgegeven.

‘Bedankt, dan weet ik wat me te wachten staat,’ zeg ik tegen Wanda. Ik til mijn grote tas, mijn gitaarkoffer en mijn djembé van de grond.

‘Ho eens even,’ zegt Wanda streng. ‘Jij mag helemaal geen zware dingen sjouwen in jouw toestand.’

‘In dat geval kan ik beter dit vrachtje zien kwijt te raken,’ zeg ik en tik met mijn vinger op mijn buik. Ik ben achtentwintig weken zwanger, tonrond en zwaar. Maar wat ik zojuist tegen Wanda zei, is absoluut niet waar. Ik heb zo mijn best gedaan om in verwachting te raken dat niets van mijn zwangerschap aanvoelt als een last. Ik wuif naar Wanda en loop de gang in, op naar de eerste therapieessie van vandaag.

Normaal gesproken doe ik in verpleeg- en verzorgingshuizen groepstherapie, maar meneer Docker is een speciaal geval. Hij was ooit directeur van een Fortune 500-bedrijf en woont nu in dit luxe zorgcentrum voor ouderen. Hij is nog steeds steenrijk. Zijn dochter Mim heeft mij ingehuurd voor wekelijkse, individuele muziektherapieessies. Meneer Docker is bijna tachtig, heeft een grote bos wit haar en vergroeide, knoestige handen. Maar naar ik begrepen heb, was hij in zijn jonge jaren een uitstekend jazzpianist.

De laatste keer dat meneer Docker aangaf dat hij zich bewust was van mijn aanwezigheid was twee maanden geleden. Ik zat gitaar te spelen, toen hij plotseling twee keer op het handvat van zijn rolstoel sloeg. Ik weet niet of hij wilde meetikken of probeerde mij te laten ophouden met spelen. Hoe dan ook, hij had het ritme goed te pakken.

Ik klop aan en duw de deur open. ‘Meneer Docker?’ zeg ik. ‘Ik ben het, Zoë. Zoë Baxter. Hebt u zin om een beetje muziek te maken?’

Iemand van het personeel heeft hem in een leunstoel geholpen, en

hij zit naar buiten te kijken. Of misschien staart hij gewoon in de richting van het raam; hij heeft nergens speciaal zijn aandacht op gevestigd. Zijn handen liggen opgekruld in zijn schoot, als kreeftenpoten.

‘Oké!’ zeg ik monter terwijl ik mijn buik langs het bed, de televisie en de tafel met een onaangeroerd ontbijt manoeuvreer. ‘Wat zullen we vandaag eens zingen?’ Ik laat een stilte vallen, maar verwacht niet echt antwoord. “‘Jij bent mijn zonnestraaltje?’” vraag ik. ‘Of “Dans met mij?”’ Ik probeer mijn gitaar uit de koffer te trekken in de kleine ruimte tussen het bed en zijn stoel. Ik pas er eigenlijk niet in, met mijn zwangere buik en ook nog mijn instrument. Ik laat de gitaar zo goed en zo kwaad als het gaat boven op mijn buik balanceren en begin een paar akkoorden te tokkelen. Dan bedenk ik me en zet ik de gitaar weer even op de grond.

Ik rommel in mijn grote tas, op zoek naar een maraca. Ik heb allerlei kleine instrumenten bij me, precies voor dit soort momenten. Ik duw de steel zachtjes in zijn kromgetrokken hand. ‘Voor het geval dat u mee wilt doen.’ Dan begin ik zachtjes te zingen: ‘Ik wil naar de wedstrijd toe. Naar de wedstrijd toe, met z’n...’

Het einde laat ik doelbewust in de lucht hangen. We hebben allemaal de diepgewortelde behoefte om een zin of uitdrukking die we kennen af te maken. Dus hoop ik hem het laatste woord allen te horen mompelen. Ik kijk zijdelings naar meneer Docker, maar hij houdt de maraca stil in zijn gebalde vuist geklemd.

‘Doe mij maar popcorn, een grote beker vol. Het kan me echt niet schelen want ik ben hier voor de lol.’

Ik blijf zingen, zachtjes tokkelend, en ga voor hem staan. ‘Maar ik gááá voor onze club. Van je hela, hola, hup hup hup. Maar ik gááá voor onze club; van je een, van je twee, van je...’

Plotseling schiet meneer Dockers hand omhoog en de macara slaat tegen mijn mond. Ik proef bloed. Ik ben zo verbaasd dat ik wankele achteruitwijk. De tranen springen in mijn ogen. Ik druk mijn mouw tegen de snee in mijn lip om hem niet te laten zien dat hij me pijn heeft gedaan. ‘Wat heeft u zo van streek gemaakt?’

Geen reactie.

De maraca is op het hoofdkussen van zijn bed beland. ‘Ik moet even mijn instrument pakken. Dat ligt achter u,’ zeg ik behoedzaam. Maar zodra ik een poging doe, haalt hij opnieuw naar me uit. Nu

struikel ik en val tegen de tafel. Zijn volle ontbijtblad klettert op de grond.

‘Wat gebeurt hier nou?’ roept Wanda, die binnen komt hollen. Ze kijkt naar mij, naar de rommel op de vloer en vervolgens naar meneer Docker.

‘Niets bijzonders,’ zeg ik tegen haar. ‘Alles is onder controle.’

Wanda werpt een lange, nadrukkelijke blik op mijn buik. ‘Zeker weten?’

Ik knik naar haar en ze gaat de kamer uit. Vanaf nu ben ik echt op mijn hoede. Ik ga op de verwarmingsradiator bij het raam zitten.

‘Meneer Docker,’ zeg ik zacht. ‘Wat is er mis?’

Eindelijk kijkt hij me aan. Zijn ogen glanzen van de tranen en staan helder. Zijn blik dwaalt door de kamer. Van de standaardverpleeghuisgordijnen naar de medische apparatuur voor noodgevallen in de kast achter het bed en de plastic waterkan op het nachtkastje. ‘Alles,’ zegt hij gespannen.

Ik probeer me in te leven in deze man, over wie ooit artikelen verschenen in het economiekatern van landelijke kranten. Iemand die de scepter zwaaide over duizenden werknemers. Die zijn dagen doorbracht in een weelderig gelambriseerd kantoor, met hoogpolig tapijt en een met leer beklede draaistoel. Ik voel een opwelling om sorry te zeggen. Ik heb zomaar ongevraagd mijn gitaar gepakt en zijn gebloekte geest ontsloten met mijn muziek.

Eigenlijk logisch, toch, dat er dingen zijn die we liever vergeten?

De pop die ik achter het huis van onze buurvrouw begroef die dag dat mijn vader stierf, heette Sweet Cindy. De voorafgaande kerst had ik min of meer op mijn knieën om haar gesmeekt. Ik was helemaal dolgedraaid door de tv-reclames die op zaterdagochtend tussen de tekenfilms door werden vertoond. Ik móést Sweet Cindy hebben. Ze kon eten, drinken, plassen en ‘ik vind je lief’ zeggen. ‘Kan ze een carburateur repareren?’ grapte mijn vader toen ik hem mijn verlanglijstje voor Kerstmis liet zien. ‘Kan ze de badkamer schoonmaken?’

In het verleden was ik niet bepaald een zorgzaam poppenmoedertje geweest. Ik knipte mijn barbiepoppen nagenoeg kaal met een nagelschaartje. Ik had Ken onthoofd, maar dat was een ongelukje. Hij was uit mijn fietsmandje gevallen en ik had hem onbedoeld overreden.

Maar Sweet Cindy behandelde ik alsof het mijn eigen kindje was. Ik stopte haar iedere avond in een poppenwiegje, dat vlak naast mijn bed stond. Ik deed haar elke dag in bad. Ik reed met haar over onze oprit en tuinpaadjes, in een poppenwagen die we op een vlooiemarkt hadden gekocht.

De dag dat mijn vader overleed, wilde hij met me gaan fietsen. Het was prachtig weer en ik kon sinds kort fietsen zonder zijwieltjes. Ik had tegen mijn vader gezegd dat ik eerst met Cindy wilde spelen, en dat we misschien later konden gaan. ‘Goed plan, meisje,’ had hij gezegd, en haalde vervolgens de grasmaaier uit het schuurtje. Maar natuurlijk was er geen later.

Stel dat ik Sweet Cindy niet had gekregen voor kerst.

Stel dat ik meteen ja had gezegd toen mijn vader me meevroeg.

Stel dat ik een oogje op hem had gehouden, in plaats van met mijn pop te spelen.

Er waren duizenden manieren waarop ik het anders had kunnen doen. *Als ik zus of zo had gedaan*, dacht ik, *dan had ik mijn vaders leven kunnen redden*. En nu was het te laat, maar desondanks maakte ik mezelf wijs dat ik die stomme pop helemaal nooit had willen hebben. Dat het haar schuld was dat mijn vader er niet meer was.

De eerste keer dat het sneeuwde nadat mijn vader was gestorven, droomde ik dat Sweet Cindy op mijn bed zat. De kraaien hadden haar blauwe, glanzende ogen uitgepikt. Ze rilde van de kou.

De volgende dag pakte ik de schop uit de schuur. Ik liep ermee naar de achtertuin van de buurvrouw, waar ik Sweet Cindy onder de heg had begraven. Ik stak de schop in de sneeuw en groef een heel stuk langs de heg in de laag rotte bladeren en aarde. Maar mijn pop was verdwenen. Misschien had een hond haar meegenomen. Of een meisje, dat vast veel beter voor Cindy zou zorgen dan ik had gedaan.

Ik weet dat het dwaas is om als veertigjarige vrouw een link te leggen tussen een onberedeneerde, kinderlijke uiting van verdriet en vier mislukte ivf-pogingen plus twee miskramen. Om maar niet te spreken van de eindeloze rij vruchtbaarheidsproblemen waaraan een complete beschaving ten onder zou kunnen gaan. Maar toch. Ik kan je niet zeggen hoe vaak ik me heb afgevraagd of dit nu mijn straf is. Of ik een soort slecht karma over mezelf heb afgeroepen.

Stel dat ik Sweet Cindy, de eerste baby aan wie ik mijn hart had ver-

pand, niet zo roekeloos aan haar lot had overgelaten? Zou ik dan inmiddels wél een echt kind hebben gekregen?

Wanda heeft meneer Dockers dochter Mim gebeld. Die is met haastige spoed vertrokken van een vergadering van haar liefdadigheidsclub. Als mijn therapie-uurtje met meneer Docker erop zit, is Mim al in Dennenrust gearriveerd.

‘Weet je zeker dat je helemaal in orde bent?’ vraagt Mim voor de honderdste keer, terwijl ze me van top tot teen opneemt.

‘Ja, echt,’ zeg ik geruststellend. Hoewel ik vermoed dat haar bezorgdheid vooral voortkomt uit de angst om een rechtszaak aan haar broek te krijgen. Ik denk niet dat ze zich heel erg druk maakt over mijn persoonlijk welzijn.

Mim graaft in haar handtasje en trekt een stapel papiergeld tevoorschijn. ‘Alsjeblieft,’ zegt ze.

‘Maar je hebt me al betaald voor deze maand...’

‘Dit is een bonus,’ zegt ze. ‘Ik weet zeker dat je heel wat extra uitgaven hebt op dit moment, voor de baby en zo.’

Dit is zwiiggeld, realiseer ik me. Maar ze heeft wel gelijk: de bijkomende kosten van mijn zwangerschap zijn torenhoog. Dat heeft weinig te maken met de aanschaf van een babyzitje of een kinderwagen, maar alles met de peperdure Puregon- en Orgalutran-injecties die ik heb gekregen om alleen maar zwanger te kunnen worden. Na vijf ivf-behandelingen, met embryotransfers van zowel nieuwe als ingevroren en weer ontdooide embryo’s, zijn we compleet berooid. Onze spaarrekeningen zijn tot de bodem geplunderd en onze uiterste creditcardlimiet is bereikt. Ik pak het geld aan en stop het in de zak van mijn spijkerbroek. ‘Dank je,’ zeg ik. Dan kijk ik haar aan. ‘Weet je wat je vader eigenlijk deed? Jij ziet het vast anders, maar voor hem is dit een grote stap vooruit. Hij heeft contact met me gemaakt.’

‘Ja hoor, recht op je kaak,’ mompelt Wanda.

‘Er was interactie,’ houd ik vol. ‘Oké, de manier waarop was niet zo sociaal aangepast... maar toch. De muziek heeft hem heel even bereikt. Hij was even aanwezig.’

Ik zie aan Mims gezicht dat ze er geen bal van gelooft, maar dat maakt mij niet uit. Ik ben ooit gebeten door een autistisch kind. Ik heb zitten huilen naast een klein meisje dat stervende was aan een

hersentumor. Ik heb synchroon gespeeld met de pijnkreten van een kind dat over meer dan tachtig procent van zijn lichaam verbrand was. Bij mijn werk geldt: als het me hoe dan ook raakt, weet ik dat ik het goed doe.

‘Ik moet gaan,’ zeg ik, terwijl ik mijn gitaarkoffer pak.

Wanda kijkt niet op van de patiëntenkaart die ze zit in te vullen. ‘Oké, tot volgende week.’

‘Nee hoor. Ik zie jou vast over ongeveer twee uur verschijnen op de babyshower.’

‘Welke babyshower? Wat bedoel je?’

Ik grinnik naar haar. ‘De babyshower waar ik zogenaamd niets vanaf weet. Dát bedoel ik.’

Wanda slaakt een zucht. ‘Mocht je moeder ernaar vragen, ík heb niets aan jou verklapt, hoor.’

‘Maak je niet ongerust. Ik zal doen alsof ik niet weet wat me overkomt, straks. Alsof het de verrassing van mijn leven is.’

Mim strekt haar hand uit naar mijn uitpuilende buik. ‘Mag ik?’ Ik knik haar toe. Ik weet dat sommige zwangere vrouwen het een inbreuk op hun privacy vinden als vreemden hun buik willen aanraken of ongevraagd aankomen met ouderlijk advies. Maar ik heb er totaal geen problemen mee. Ik kan mezelf al nauwelijks weerhouden om voortdurend met mijn handen over mijn buik te strijken. Mijn dikke buik met mijn baby erin werkt op me als een magneet, want het is hét bewijs dat het nu eindelijk gelukt is.

‘Het is een jongen,’ kondigt Mim aan.

Zelf ben ik ervan overtuigd dat mijn baby een meisje is. Al mijn dromen zijn roze. Ik word wakker met sprookjes over elfjes en prinsessen op het puntje van mijn tong. ‘We zullen zien,’ zeg ik.